

Kronikk

Onani med overraskelser

Et runkende ekorn i Nabimia skapte overskrifter på forskning.no og i andre medier. Ole Bjørn Rekdal har lest nyhetssakene kildekritisk.

Ole Bjørn Rekdal
førsteamanuensis, Høgskolen i
Bergen

Tirsdag 02. november 2010
kl. 05:00

For noen uker siden skrev jeg en kronikk som ble publisert av forskning.no med tittelen [Akademiske hundedager](#). Den handlet om kildebruk, og et av poengene var hvordan fakta eller påstander kan forvrenges når akademikere og andre ikke bryr seg om å oppsøke primærkilder og sette seg inn i hva som står der.

Bak denne kronikken lå det mange års frustrasjoner over meningsløse kildehenvisninger og dårlig kildebruk i akademiske tekster, og jeg var oppriktig glad for å få anledning til å blåse dette ut av meg i form av en kronikk i et såpass viktig forum som forskning.no.

Etter bare 24 timer gled imidlertid min storkjeftede kronikk inn i skyggene av et annet og langt mer fengende oppslag på forskning.no. Konkurrenten hadde tittelen [Ekorn onanerer vekk kjønnsykdommer](#), og oppslaget gikk rett inn på toppen av listene over mest leste og mest tipsede artikler, og der ble det liggende lenge.

Spist og drukket sæd

Hadde jeg visst at det skulle komme et oppslag om onani blant ekorn i Namibia ville jeg kanskje ha ventet noen dager med å sende inn mitt langt kjedeligere bidrag om dårlig kildebruk innen akademia. Men gjort er gjort, og spist er spist.

"Spist" er et nøkkelord med dette oppslaget, det om ekorn altså. Det mest forbløffende med disse namibiske ekornene er at de onanerer på en økologisk måte, og lar ikke et eneste H₂O-molekyl gå til spille i det uhyre karrige miljøet de lever i. Ingressen lyder "Ny studie viser at afrikanske børsteekorn onanerer for å forhindre kjønnsykdommer, og at de spiser sæden sin for å unngå væsketap."

Dagbladet.no grep saken umiddelbart og var kjapt ute med å skrive om fenomenet, med overskriften [Onanerer bort kjønnsykdommer og drikker sin egen sæd](#).

NRK - Vitenskap og teknologi publiserte samtidig forskning.nos artikkel, [men brukte et helt annet bilde av et ekorn](#), med følgende bildetekst: "Studien viser at de fullvoksne børsteekornhannene onanerer med både framlabbene og kjeften". Ekornet på NRKs bilde ligner imidlertid fint lite på namibiske børsteekorn, men desto mer på de søte små naboene som bor i et svært bøketre rett utenfor stuevinduet vårt her i Bergen.

2000 timers observasjon

Onanerende og sædspisende ekorn fra Namibia ble først nyhet, deretter eksempel på journalisters kildebruk (Foto: iStockphoto)

Siden jeg var litt betuttet over at kronikken min om kildebruk ble overskygget av onanerende ekorn, tok jeg meg tid til å lese gjennom alle de tre oppslagene, og ikke bare overskriftene og bildetekstene slik jeg og mange andre med meg ellers ofte gjør.

Det går klart fram av tekstene at dette må være snakk om et grundig forskningsarbeid, utført av Jane M. Waterman, og som blant annet innebar 2000 timer med direkte observasjon av disse ekornene. I aller siste setning i alle de tre oppslagene – og lenge etter at mange lesere har trykket på "tips en venn"-knappen – kommer det imidlertid en forbløffende opplysning.

forskning.no nevner dette med det karrige miljøet, og skriver at "[i]følge studien til Waterman har børsteekornet også funnet en løsning på dette. Hun observerte nemlig en onanerende hann som også spiste opp sin egen sæd."

Dagbladet.no insisterer riktignok igjen på verbet "drikke", men poenget er det samme; en avslutning som formidler klart at det var bare ett ekorn som gjorde dette, i løpet av alle disse 2000 timene med observasjon gjennom Watermans kikkert. Budskapet tar dermed en regelrett spektakulær vending, for ikke å si helomvending, i aller siste setning.

Et runk eller flere

Vi snakker med andre ord om én liten tass fra Namibias ørken, som skaper store overskrifter i et land langt borte 20 år etter at den historiske ejakulasjonen fant sted, og som med god hjelp av bildebruken til NRK.no har skadet våre ekorns gode navn og rykte også her på den nordlige halvkule.

Oppslagene på forskning.no og Dagbladet.no gir muligheter for å kommentere i etterkant av artikkelen, og her er det mye interessant og fornøyelesing. Et av bidragene antyder at ekorn kanskje kan få en konstruktiv rolle i fjellheimen, som eksempler til etterfølgelse for lemen som med jevne mellomrom sliter med å få orden på sin familieplanlegging.

Det mest interessante med disse leserkommentarene er imidlertid at bare én av de mange bidragsyterne (med 34 kommentarer så langt) ser ut til å ha lagt merke til at dette med oralsex er basert på ett eneste runk, fra ett eneste ekorn, av én enkelt art, noe som forskning.no og Dagbladet med beundringsverdig journalistisk ærlighet har gjort leserne oppmerksom på, riktignok i aller siste setning. Kommentaren fra unntaket blant leserne, den observante Torleif Tørrskodd på Dagbladet.no, er kort og krystallklar: "Ikke faen om jeg ville sittet så lenge for å se et ekorn ronke."

Dagbladet oppgir forskning.no som kilde for oppslaget sitt, og forskning.no har naturligvis sørget for å vise til originalartikkelen hvor disse funnene kommer fra. De har til og med laget en elektronisk lenke, og siden denne vitenskapelige artikkelen er publisert i et såkalt "open access"-tidsskrift, innebærer det at hvem som helst med internett-tilgang kan få Watermans originalartikkel opp på skjermen i løpet av sekunder.

Appear or not to appear

The adaptive function of masturbation in a promiscuous African ground squirrel er tittelen på artikkelen, og det er fort gjort å finne fram til stedet hvor hendelsen beskrives:

An oral masturbation was recorded when a male sat with head lowered and an erect penis in his mouth, being stimulated with both mouth (fellatio) and forepaws (masturbation), while the lower torso moved forward and backwards in thrusting motions, finally culminating in an apparent ejaculation, after which the male appeared to consume the ejaculate. (Waterman, 2010: 3)

Her dukker det opp ulike former av begrepet "appear", og de mest kritiske leserne vil kanskje her stille spørsmålsteget ved om den nå berømte ejakulasjonen i det hele tatt fant sted, langt der nede i Namibia, for 20 år siden.

Skulle noen ha kommet så langt som dette i denne kronikken, er det her på sin plass å understreke at det er særdeles viktig at man fortsetter å lese. Denne kronikken er nemlig

utformet på en måte som er ment å illustrere at det av og til kan være ganske avgjørende å lese hva som står nederst på siden.

Hvis man har tid til å lese sitatet ovenfor i sammenhengen det inngår i, eller kanskje finner på noe så uvanlig som å lese hele artikkelen til Jane M. Waterman, vil denne saken ta nok en forbløffende vending, for ikke å si – nok en gang – helomvending.

Oralsex er standardprosedyre

Det dreier seg nemlig om en feiltolkning. Sitatet er slett ikke en fortelling om ett enkelt ekorn som fant på en original form for onani. Det er faktisk en beskrivelse av kriteriene som Waterman brukte for å avgjøre om en observert hendelse kunne klassifiseres som masturbering. Dette er altså hva de gjorde alle sammen, i alle fall hannene som var med i denne studien.

Med andre ord, det er likevel ikke noe i veien med bildetekstene, ingressene og overskriftene som ble brukt av forskning.no, Dagbladet og NRK, og journalistene bak disse oppslagene lander dermed på mirakuløst vis på beina, etter et svev som riktignok ikke akkurat er helt stilrent.

Det eneste de trenger å gjøre er egentlig å stryke den misvisende avslutningen, og heller bare, for å fjerne enhver tvil, understreke at dette med oralsex på seg ikke var noen spesialvariant, men en standardprosedyre.

Ellers vil jeg nok oppfordre NRK.no om å finne et bilde som viser riktig dyreart.

Kjempeballer

Hvis oppslagene først skal redigeres er det også fristende å be journalistene om å ta en titt på flere av publikasjonene til Waterman og hennes kolleger. Her vil man kunne finne enda større saker om disse fascinerende krabatene. De er ikke bare kreative og miljøbevisste i forhold til onani; de har også baller så det monner.

Testiklene veier 1,5 prosent av kroppsvekten, og skrotum (pungen) er så svær at den kan utgjøre 20 prosent av kroppslengden. Enda mer imponerende er penisene deres; i snitt 42,4 prosent av kroppslengden, noe som naturlig nok gjør det ganske enkelt å utføre prosedyren som Waterman så levende har beskrevet ovenfor.

Når jeg tenker meg om ender jeg opp med en følelse av at kronikken min om kildebruk, på tross av at den havnet i skyggen av onanerende ekorn, egentlig passet ganske godt sammen med dem.

Kilder:

Manjerovic, M.B., Kinahan, A.A., Waterman, J.M., Bennett, N.C., & Bateman, P.W. (2008): Structure and allometry of genitalia in males and females of a social African ground squirrel with high polygynandry. *Journal of Zoology*, 275(4), 375-380. [Sammendrag](#)

Waterman JM (2010): [The adaptive function of masturbation in a promiscuous African ground squirrel](#). PLoS ONE 5(9): e13060. doi:10.1371/journal.pone.0013060. Published online 28. september, 2010

Ole Bjørn Rekdal: [Akademiske hundredager](#). Kronikk på forskning.no 30.9.2010

[Ekorn onanerer vekk kjønnssykdommer](#). forskning.no 1.10.2010

[Onanerer bort kjønnssykdommer og drikker sin egen sæd](#). Dagbladet.no 1.10.2010

[Ekorn onanerer vekk kjønnssykdommer](#). NRK Viten 1.10.2010

(lesedato for alle lenker: 26/10-2010)